

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ФАКУЛЕТ ПО ПЕДАГОГИКА
КАТЕДРА „ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА“

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Христова Дянкова
върху дисертационен труда
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
Област на висше образование: 1. Педагогически науки
Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...
Научна специалност: Методика на обучението по словесно-изпълнителско и театрално изкуство

Автор: Мая Бориславова Младенова

Тема: „Оптимизиране на словесната действеност чрез развиване на интонационна изразителност у студенти – бъдещи актьори“

Научен ръководител: доц. д-р Гергана Дянкова

Данни за докторантурата

Мая Бориславова Младенова е зачислена през 2012 г. като докторант в самостоятелна форма на обучение в катедрата по Театрално изкуство към Факултета по изкуствата със заповед № 423 / 07.03.2012 г.

От 09.07.2012 г. докторантското ѝ обучение се осъществява, съгласно заповед № 1657 / 09.07.2012 г. в катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“ към Факултета по педагогика. Докторантката успешно и навреме е положила предвидените дейности в учебния план на докторска програма „Методика на обучението по словесно-изпълнителско и театрално изкуство“. По обективни причини срокът на докторантурата е удължен с шест месеца (заповед № 510 / 25.02.2015 г.) в съответствие с чл. 34 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. В края на този период с решение на катедрата по Предучилищна и начална училищна педагогика и на Факултетския съвет докторантката е отчислена с право на защита.

Кратки биографични данни за докторанта

Мая Младенова е родена през 1981 г.

През 2003 г. придобива бакалавърска степен по „Актъорство за драматичен театър“ в Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Още като студентка е ангажирана в постановки на Общински

куклен театър – Благоевград, където започва първата си щатна работа като актриса през 2002 г.

От 2005 г. е редовен асистент към катедрата по Театрално изкуство в Югозападен университет „Неофит Рилски“ и преподавател по Сценично слово (Техника на говора и Словесно-изпълнителско изкуство), Теория и практика на словесното общуване, Сценична реч.

Същевременно Мая Младенова продължава изпълнителската си практика като актриса. През 2008-2009 г. работи в Държавен куклен театър „Добра Габе“ – гр. Добрич. През 2007 г. основава неправителствената организация Сдружение „Театър А“, чиято дейност ръководи до момента. Сдружението е реализирало 7 театрални проекта, финансиирани от регионални, местни и национални институции (Столична община, Министерство на културата и др.) Ръководи и реализира два проекта за театрална работа с деца и младежи, лишени от родителски грижи от ДДЛРГ „Асен Златаров“ – гр. София и SOS Младежко общежитие – гр. София.

Мая Младенова има педагогически опит в сферата на началното и неформалното образование. През учебната 2010/2011 г. води лекторски часове по Сценична реч на паралелки с разширено изучаване на актьорско майсторство в I и II клас при 16 ОУ „Райко Жинзифов“ – гр. София. От 2011 година провежда индивидуални и групови курсове по ораторско майсторство и актьорско майсторство с ученици от всички възрасти в Учебен център „Спектър“ – гр. София.

През 2010 г. ѝ е присъдена магистърска степен по Театрално изкуство с профил Образователен и терапевтичен куклен театър в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ – гр. София.

Изследователските ѝ интереси са свързани с методическите аспекти на сценическото словесно общуване, словесните изразни средства и говорната интонация като основна част от актьорския изразен потенциал. С разработки по тази проблематика Мая Младенова участва в 10 научни конференции и реализира 14 публикации.

Като университетски преподавател Мая Младенова взима участие в три научно-изследователски проекта на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград – „Оптимизиране подготовката на студентите от специалностите по изкуствата“ (2011 г.), „Възможности за сикретизъм на изкуствата при представяне на инструментална музика от съвременни български композитори пред детска аудитория“ (2012 г.) и „Учебната дейност на студентите от професионално направление Педагогика: структура и педагогическа регулация“ (2014 г.).

Актуалност на дисертационния труд:

Актуалността на дисертационната разработка се определя от сериозността на проблемите, свързани с умението за словесно общуване и комуникационно поведение в реална среда. В съвременната театрална практика и образование с острота се идентифицират негативни професионални тенденции в контекста на занижена говорна компетентност в областта на словесната действеност при по-младата генерация актьори. С особена значимост се открояват проблемите на словесна изява в подготовката на студенти – бъдещи актьори.

Този факт несъмнено провокира стремеж за анализ и открояване на методически алгоритъм за качеството на професионалната подготовка на студенти в специалност „Актъорско майсторство“ по отношение на интонацията като елемент от сценичната словесна изява. Предвид тази специфика в тяхното академично образование на изследователски фокус в дисертационния труд е поставена темата за развиване на интоационна изразителност, с оглед подобряване на словесната действеност.

Познаване на проблема:

Начинанието да се избере, да се обмисля, да се проучва процеса на концептуализация на конкретен изследователски дискурс, обвързан с проблематика за сценичното слово е несъмнено доказателство за сериозно отношение към теоретичните и емпирични изследвания в областта на театралната педагогика. Тази констатация за разглеждания дисертационен труд на Мая Младенова разкрива, че нейният избор не е мотивиран поради конюнктурни обстоятелства, а следвайки траен интерес, материализиран в структура и съдържание, мислен аналитично, преживяван съпричастно на отправните тези и организиран, съобразно собствен идеен проект. Затова още в първите редове на становището за представения дисертационен труд заявявам позитивна оценка, тъй като в качеството си на научен ръководител на докторанта познавам работата в детайли. Критериите за написване на становище обаче ме задължават да аргументирам по-подробно вече изразената констатация.

Като организирана цялост представеният научен труд е опит за постигане на трудно постижим синтез на изследователския фокус в няколко основни направления:

- в областта на театралната педагогика и в частност – на методическите подходи при обучението по сценично слово;

- в областта на словесното общуване като социален и културен феномен и в частност – идентифициране на широките полета на интерпретация на словесната действеност като определящ фактор в процеса на сценическото общуване;

- в областта на теоретичните постановки за интонационните съдържателни характеристики и в частност – открояването на качествената зависимост между словесна действеност и говорна интонация, чиято изразителност се разглежда като интегрален конструкт – от една страна компонент на словесната действеност и от друга – елемент на актьорската психотехника.

Организиран в смислови акценти и логически обоснована структурна цялост дисертационната има характер на теоретико-приложно изследване със съдържание от 174 страници основен текст, структурирани във Въведение, четири основни глави с подглави и Заключение. В края на работата са включени Приложения (13 броя), свързани с методологията на експерименталното изследване. Библиографската справка указва използване на 108 специализирани източника, между които 94 на български и руски език, 11 на английски език и 3 интернет източника. По своите структурни параметри (брой, характер и актуалност на литературните източници) теоретичната база на разработката е обективно аргументирана и в този смисъл е достатъчно информативна.

Въведението /стр. 4-10/ конкретизира замисъла на дисертационния труд и презентира методологическите основания и аргументите за формулираните цел, хипотеза, задачи, обект и предмет на изследване. Логиката, организираща последващото изложение е очертана, в контекста на „кратко пояснение на използвани понятия“ /стр. 9/. Водещата хипотеза, основните цели и изследователските задачи са ясно представени и смислено формулирани, съобразно спецификата на целевата група изследвани лица и характеристиката на изследваните явления. На тази база е избран количествено-качествен изследователски подход, който осигурява оптимално балансираны количествени и качествени методи.

Първата глава /стр. 11-49/ е теоретично ангажирана с концептуализация на релацията „словесна действеност – интонация“ и представя класически и съвременни интерпретации за двата феномена. Извършен е анализ на адекватно подбрани и семантично обвързани с идеята на дисертацията теоретични постановки в научните аспекти на психология, социология, лингвистика, социолингвистика и театралната педагогика. Научната

интерпретацията в тази част от изложението отличава добрите умения на докторантката да синтезира и да обобщава в конкретни изводи корелационните отношения в „диадата „словесна действеност – говорна интонация“ и да фиксира вниманието към значимостта на интоационната изразителност за цялостната професионално-актьорска компетентност.

Втората глава /с. 49-84/ впечатлява с изкрристализирането на теоретико-експерименталните изследователски параметри. Тази част на изложението е посветена на конструирането на теоретичен модел на интоационна изразителност, който в дефинитивен порядък разкрива самото понятие и прецизно описва неговите структурни компоненти, взаимовръзките между тях и откроените параметри на взаимовлияния. Предложен е особено оригинален и креативен подход за постигане на отчетлива граница между структурните компоненти на интоационната изразителност, в резултат на който докторантката съумява да ги отдиференцира прецизно и методологично до степен на съществен принос за подобряване качеството на говорното обучение на студенти – бъдещи актьори. По този начин Мая Младенова доказва задълбочени аналитични умения и отлично боравене с категориалния апарат на театралното изкуство. Докторантката усилива приложната значимост на конструирания модел като разгръща категоризация на уменията, формиращи интоационната изразителност на две равнища и извежда съответстващите им групи умения, а именно:

- на (1) операционалното равнище – съответства група на технически и група на художествено-действени умения;
- на (2) процесуалното равнище – релевантни са интериоризирани и екстериоризирани умения.

Друг значим акцент във втора глава се явява създаденият теоретичен модел за оптимизиране на словесна действеност чрез развиване на интоационна изразителност. Съдържателната му рамка обхваща комплекс от видово-обособени упражнения, ориентирани към целенасочена работа за подобряване равнището на овладяност на конкретните умения.

Приносен заряд притежава и съдържателното изложение, разгърнато в трета глава на дисертационния труд, представляща експерименталната организация и апробиране на методическата система. Детайлно са презентирани етапите в процеса при овладяване на интоационна изразителност. С прецизност са обосновани технологичните аспекти и взаимозависимости между елементите на методическата система за развитие на интоационната изразителност. Въз основа на това са обхванати в гълнота

механизмите относно процедурната последователност, както и специфичните аспекти на взаимовлияния при сложния трудоемък процес на развитие на интонационна изразителност. Мая Младенова умело демонстрира своя научен и преподавателски ресурс в създадения „Комплекс от авторски упражнения“ за овладяване на уменията за интонационна изразителност. Считам, че самото конструиране на експерименталния дизайн, базиран на идентифициране на методологичните затруднения в работата по развитие на интонационната изразителност с оглед оптимизиране на словесната действеност, както и аргументираната изследователската технология и апробирана методическа система определено е постижение и индикатор за приложната стойност на дисертационния труд.

Четвърта глава ангажира с презентация на резултати от операционализиране на методическата система съответно на предварително проучване; проведен педагогически експеримент и проведено квалиметрично измерване и кейс-стъди изследване.

Представените данни са аналитично интерпретирани и придружени с поетапни обобщения, което допринася за открояване както на количествената, така и на качествената детерминираност при алгоритмизирането в овладяване на интонационна изразителност. Смятам че създадената и апробирана методическа система изцяло съответства на посочените в теоретичното изложение основания за емпирично изследване и в този смисъл е надеждна по отношение на количествения и качествения анализ на резултатите от така осъществената експериментална програма. В методологически аспект същата е добре обективирана и инструментално гарантирана. Имам предвид описаните практически упражнения за развитие на уменията за интонационна изразителност и приложените диагностични процедури за овладяност и ефективност на словесната действеност.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и научните приноси:

Като цяло дисертационният труд предлага обстоен теоретичен анализ върху избрания за научно изследване проблем. Осъществено е и надеждно експериментално проучване, чиито резултати са обобщени с валидизирани изводи. Като структурен компонент от дисертацията, Заключението подчертава впечатлението за цялостност на аналитико-приложната интерпретация в предложената дисертационна разработка – не само обобщава постигнатото с оглед на поставените във въведението цели и задачи, но и очертава перспективите на разработката като теоретически и приложен аспект.

Авторефератът е написан съобразно изискванията и пропорционално отразява съдържанието на дисертационния труд. Представена е адекватна научна самооценка на приносите на дисертационния труд в така наречената авторска справка. Оценявам същата като достоверна и обективно отразяваща съдържателните качества и констатираните в настоящото становище достойнства на предложената дисертация, още повече, че тя е поредната заявка на Мая Младенова за задълбочена научно-изследователска дейност.

Заключение

Разработеният дисертационен труд е актуално, оригинално, самостоятелно, задълбочено, компетентно и полезно изследване на проблемите за оптимизиране на словесната действеност чрез развиване на интонационна изразителност у студенти – бъдещи актьори.

Споделените позитивни оценки и очертаните приносни акценти в настоящото становище оформят крайната ми позиция относно предложения дисертационен труд. Считам, че разработката се отличава с предимства в своята научно-приложна насоченост, въз основа на което заявявам и своята убеденост за присъждане на образователна научна степен „доктор“ на Мая Бориславова Младенова.

03.11.2015 г.,

гр. Благоевград

Изготвил становището:

/доц. д-р Г. Дянкова/

